

عنوان مقاله:

طومارهای نقالی و ضرورت فهرست‌بندی بن‌مایه‌های آن‌ها؛ با نگاهی به بن‌مایه‌های داستان فریدون در طومار نقالی مشکین‌نامه

محل انتشار:

متن شناسی ادب فارسی، دوره 7، شماره 1 (سال: 1394)

تعداد صفحات اصل مقاله: 18

نویسندگان:

انسبه هاشمی قلاتی - دانشگاه شیراز

اکبر صیادکوه - دانشگاه شیراز

فرخ حاجیانی - دانشگاه شیراز

خلاصه مقاله:

طومارهای نقالی بخش مهمی از اسناد مکتوب روایت‌های عامیانه‌ی حماسی این سرزمین را دربرمی‌گیرند، بخشی که گاه امکان روشن شدن پاره‌هایی مبهم از سنت حماسی ایران را فراهم می‌سازد. حجم عظیم این روایت‌ها، بررسی ورق به ورق آن‌ها را تا حدودی دشوار ساخته است. یکی از شیوه‌هایی که می‌تواند به مطالعه‌ی روشمند این روایت‌ها کمک کند، فهرست کردن بن‌مایه‌های آن‌هاست. به یاری این فهرست، متون روایی به عناصر سازنده‌شان تجزیه می‌شوند تا راه برای بررسی‌های درون‌متنی هموار گردد. استیث تامسون در فهرست شش جلدی خویش که دانش‌نامه‌ای برای مطالعه‌ی بن‌مایه‌های ادبیات عامیانه به شمار می‌رود، بن‌مایه‌های روایت‌های عامیانه را در سنت‌های روایی ملل و فرهنگ‌های مختلف دسته‌بندی می‌کند. روش تامسون به روایت‌های عامیانه اسلوب و چهارچوبی می‌بخشد که سبب تسهیل دسترسی به بن‌مایه‌های هر روایت و نیز نمونه‌های مشابه آن‌ها در روایت‌های دیگر می‌شود. از سوی دیگر، با حفظ نظامی بین‌المللی، بررسی بن‌مایه‌های مشابه در روایت‌های ملل مختلف را ممکن می‌سازد که به مطالعات تطبیقی روایت‌ها منجر می‌گردد. از این رو، دسته‌بندی کردن بن‌مایه‌های طومارهای نقالی هم می‌تواند با فراهم کردن فهرست روشنی از بن‌مایه‌ها، زمینه‌ای باشد برای دسترسی آسان‌تر به هر بن‌مایه در روایت‌های مختلف، ریشه‌یابی بن‌مایه‌ها، بررسی سیر تطور، تکامل، تأثیرپذیری و بقای یک بن‌مایه در دوره‌های مختلف و نیز مطالعات تطبیقی روایت‌ها. در نهایت، فهرست کردن بن‌مایه‌های پاره‌ای از ادبیات عامیانه می‌تواند الگویی باشد برای فهرست کردن بن‌مایه‌های دیگر روایت‌های عامیانه و حتی ادبیات رسمی. این مقاله با استخراج بن‌مایه‌های داستان فریدون از طومار نقالی مشکین‌نامه می‌کوشد تا تطبیق شیوه‌ی فهرست کردن بن‌مایه‌های تامسون را بر روایات ایرانی نشان دهد و غنای ادب عامیانه‌ی ایرانی در افزودن بن‌مایه‌های نو به فهرست جهانی را آشکار سازد.

کلمات کلیدی:

طومارهای نقالی، حماسه‌ی عامیانه، فهرست بن‌مایه‌ها، مشکین‌نامه، داستان فریدون

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1182870>

